

AVROPA KVALİFİKASIYA ÇƏRÇİVƏSİNİN 5-ci SƏVİYYƏSİNİN FORMALAŞDIRILMASI TƏHSİLƏ NƏ VERƏCƏK

Vidadi Orucov,

Bakı Dövlət Sosial-İqtisadi Kollecinin direktoru,

pedaqogika üzrə elmlər doktoru

E-mail: vidadi_orucov@mail.ru

7-8 iyun 2018-ci il tarixlərində İtaliyanın Turin şəhərində Avropa Təhsil Fondu və Təhsil Şurasının birgə təşkil etdiyi Avropa Kvalifikasiya Çərçivəsinin 5-ci səviyyəsinin formalaşdırılmasına həsr olunmuş beynəlxalq konfransda Təhsil Nazirliyinin nümayəndələri də iştirak ediblər. Avropa Şurasına üzv ölkələrin, Avropa Komissiyası, SEDEFOP və Avropa Şurası, Avropa Təhsil Fondunun bütün regionlarını əhatə edən 60-a yaxın ekspert, maraqlı tərəflərin vəzifəli şəxsləri və nümayəndələrin də iştirak etdiyi konfransın əsas məqsədlərindən biri tərəfdaş ölkələrdə kvalifikasiya sisteminin yenilənməsi ilə bağlı aparılan islahatlara kömək və təsir göstərmək, mövcud təcrübələr və maraqlı suallarla bağlı qarşılıqlı məlumat mübadiləsi aparmaq, işə düzəlmə prizmasından 5-ci səviyyənin formalaşmasında müxtəlif ölkələrdə tədrisin təşkilinin, ixtisasvermənin güclü və zəif tərəflərini müzakirə etmək idi.

Avropa Kvalifikasiya Çərçivəsinin 5-ci səviyyəsinə uyğun gələn təhsil əsasən, peşə fəaliyyətinin ixtisaslaşmış sahələrini əhatə etdiyi üçün bu gün həm təhsil alanlar, həm də işə götürənlər üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu səviyyəni bitirmiş mütəxəssislərin imkanlarının digərlərindən daha geniş olması təcrübəsi onu həm işə götürənlər, həm də təhsil alanlar üçün

daha da cəzbedici edir. Səviyyənin tətbiqi çevik təhsil trayektoriyasına malik olduğundan bir sıra üstün imkanlar yaradır: qısa zaman kəsiyində təhsil almaq, işə düzəlmək, karyera qurmaq, təhsili davam etdirmək.

Avropanın bir çox dövlətlərində Kvalifikasiya Çərçivəsinin 5-ci səviyyəsinə uyğun gələn mütəxəssis hazırlığı, adətən ali təhsil müəssisələri və peşə-ixtisas təhsili kolleclərində həyata keçirilir. Təhsil müəssisələrində bir qayda olaraq bu səviyyəyə uyğun gələn mütəxəssis hazırlığına ayrılan müddət ali təhsilin bakalavr səviyyəsinə ayrılan müddətdən nisbətən xeyli az olur. Bir çox ölkələrdə bu səviyyəyə uyğun təhsil proqramlarına, hətta formal təhsil sistemindən kənarda kompetensiyalar qazanmış şəxslər də cəlb olunurlar. Belə geniş imkanlara malik 5-ci səviyyə, müxtəlif yaş qrupları, müxtəlif peşə təcrübəsi, təhsil səviyyəsi və yeni karyera maraqları olan insanların təhsil almaq həvəslərinə tam uyğun gəlir. Bütün bu üstün cəhətlərinə baxmayaraq, Avropa Təhsil Fondunun əməkdaşlıq etdiyi bir çox ölkələrdə bu səviyyəyə uyğun ixtisaslara yiyələnmək, təhsil almaq bir o qədər də cəzbedici deyildir. Bu ölkələrdə Kvalifikasiya Çərçivəsinin 5-ci səviyyəsinə uyğun gələn ixtisaslar ya köhnəlmiş, ya da əmək bazarında öz mövqeyini itirmişdir. Bir qrup ölkələrdə isə 5-ci səviyyəyə uyğun mütəxəssis hazırlığı təhsilə aidiyyəti olmayan cəmiyyət və təşkilatlar tərəfindən həyata keçirildiyindən, bu ölkələrin

Milli Kvalifikasiya Çərçivəsi tərəfindən rəsmi olaraq qəbul edilmir. Belə mütəxəssislərin proqram məzmunu təhsilin bir səviyyəsindən digərinə keçirilməsinə imkan vermir. Başqa bir səbəb də 5-ci səviyyəyə uyğun ənənəvi akademik təhsilin və peşə hazırlığının müxtəlif alt-sistemlərə bölünməsidir. Bir qayda olaraq Kvalifikasiya Çərçivəsinin 5-ci səviyyəsinə uyğun

təhsilli mütəxəssislər özlərini ya ali təhsil sistemində, ya da peşə-ixtisas təhsili sistemində mənsub hesab edirlər. Ona görə də onların fəaliyyəti müxtəlif keyfiyyətlərin və normativ-hüquqi məsələlərin təmin olunduğu sistemlərdə tənzimlənir. Bu təcrübə ali təhsil və peşə-ixtisas təhsilinin arasındakı keçidin etibarlı əlaqələrinin qurulmasına, effektiv təhsil sisteminin inkişafına maneələr yaradır. Eyni zamanda, əmək bazarında layiqli yer tutmaq, ömürboyu təhsil prosesinə qoşulmaq kimi imkanlarını da məhdudlaşdırır.

Mövcud problemlərin oxşarlığı, onların aradan qaldırılması ilə bağlı bəzi ölkələr tərəfindən göstərilən birgə səylər, qloballaşan dünyanın yenilikləri və maraqları bu problemlərin həlli ilə bağlı müxtəlif addımların atıldığını göstərir. Məsələn, 5-ci səviyyəyə uyğun gələn ixtisasların hazırlanmasında, xüsusilə də təhsilin kredit-modul sistemi ilə formalaşdırılmasının tətbiqi, müxtəlif təhsil formaları və proqramlar çoxluğunun giriş qapısı ola bilər. Hər bir ölkənin Milli Kvalifikasiya Çərçivəsi öz işini əsasən, belə məsələlərin həllinə yönəlməlidir. Onlar müxtəlif tip ixtisasları qruplaşdıraraq bundan təhsilin nəticələrinə görə ixtisasların ümumi kon-

septual bazasının müəyyənləşdirilməsində istifadə etməlidirlər. Bununla da 5-ci səviyyəyə uyğun ixtisas üzrə təhsil almış şəxslərə bir sıra geniş imkanlar yaratmaq olar:

- *müstəqil əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq;*
- *seçdiyi istiqamət üzrə təhsilini davam etdirmək;*
- *məqsədyönlü olaraq təhsilin istiqamətini dəyişdirmək.*

Bu gün Avropa Təhsil Fondu və Təhsil Şurasını maraqlandıran əsas suallardan biri də: “Avropa Kvalifikasiya Çərçivəsinin 5-ci səviyyəsinə uyğun gələn ixtisasların formalaşdırılmasına tərəfdaş ölkələrin Milli Kvalifikasiya Çərçivələri necə təsir göstərə bilər?” – problemidir. Qeyd olunanların daha səmərəli olması üçün işəgötürənlər peşə-ixtisas təhsili və ali təhsil müəssisələrinin 5-ci səviyyənin modernləşdirilmiş nümunələrinin birlikdə öyrənilməsi məqsədyönlü hesab olunur. Bunları nəzərə alan Avropa Təhsil Fondu və Təhsil Şurası konfransda bu

məsələləri bir neçə istiqamətə bölür:

- *ixtisasların tanınmasının yeni sisteminin, ixtisaslar spektrinin, innovativ təcrübəsinin nümayişi və müzakirə edilməsi;*
- *müxtəlif problemlərin həlli yollarının göstərilməsi, o cümlədən, Milli Kvalifikasiya Çərçivəsindən istifadənin müxtəlif həlli yollarının təklif edilməsi;*
- *2019-2020-ci illərdə Avropa Təhsil Fondu və Təhsil Şurası tərəfindən 5-ci səviyyənin tətbiqində maraqlı ölkələrin təhsil sisteminin inkişafında əməkdaşlığın və dəstəyin yollarının tərəfdaş ölkələrlə birlikdə müəyyənləşdirilməsinin müzakirəsini təşkil etdilər.*

Konfrans iştirakçıları beynəlxalq ekspertlərin köməyi ilə Avropa Kvalifikasiya Çərçivəsinin 5-ci səviyyəsinin müxtəlif funksiyaları bu səviyyəyə uyğun gələn ixtisaslarla uyğunlaşan innovativ təcrübə və metodları ilə yaxından tanış olublar. Hər bir ölkəyə, o cümlədən, Azərbaycanın təmsilçilərinə də Avropa Təhsil Fondu və Təhsil Şurasının dəstəyi ilə birgə görülməli işlərin və maraq doğuran sualların müzakirəsinə işgüzar şərait yaradılıb.